

ISSN: 1896-4087

DOI: <http://dx.doi.org/10.21784/ZC.2018.027>

MATEUSZ K. MACIEJCZUK, KONRAD WNOROWSKI

Uniwersytet w Białymstoku

MATEUSZ OLCCHANOWSKI

Uniwersytet w Białymstoku/Izba Adwokacka w Białymstoku

Cyberbezpieczeństwo dzieci i młodzieży w prawie Unii Europejskiej

Cybersecurity of children and youth in European Union law

Streszczenie:

Opracowanie stanowi kontynuację artykułu omawiającego kwestia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w prawie międzynarodowym. Istotnym z punktu widzenia prawa UE jest usystematyzowanie poprzez analizę syntaktyczno-semantyczną ustawodawstwa, które reguluje kwestie przedmiotowego zagadnienia. Autorzy akcentują znaczenie Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, która urzeczywistniała „dziecko” jako podmiot autonomicznej ochrony w prawie UE opierając swe regulacje na postanowieniach Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka z 1989 roku. W artykule zostały omówione Rozporządzenia, Dyrektywy i Decyzje, które swym oddziaływaniem chronią dzieci przed cyberprzemocą. Dalej autorzy niejako wskazują możliwe skutki funkcjonowania tzw. „pakietu” na rzecz cyberbezpieczeństwa stanowiącego przedmiot publicznej debaty. W podsumowaniu zawarto wnioski płynące z rozważań na poziomie prawa unii europejskiej.

Słowa kluczowe: cyberbezpieczeństwo, cyberprzestrzeń, prawo unii europejskiej

Abstract:

The study is a continuation of the article discussing the safety of children and adolescents in international law. It is important from the point of view of EU law to systematize the legislation that governs the issue in question by a syntactic-semantic analysis. The authors stress the importance of the Charter of Fundamental Rights of the European Union, which has made the „child” a reality as an actor of autonomous protection in EU law, basing its regulations on the provisions of the 1989 United

Nations Convention on the Rights of the Child. The article discusses the following Regulations Directives and Decisions that protect children from cyberbullying. Next, the authors somehow indicate the possible effects of the so-called „package” for cyber security, which is the subject of public debate. The summary draws conclusions from considerations both at the level of European Union law.

Keywords: cybersecurity, cyberspace, European union law

Wprowadzenie

W UE zamieszkuje około 95 mln dzieci, co może kierunkować ustawodawstwo UE by w jak najlepszy sposób zabezpieczyć ich interesy urzeczywistniając wolności i prawa osobiste¹. Bezpieczeństwo cybernetyczne jest jednym z najważniejszych aspektów nieustannie rozwijającego się społeczeństwa informacyjnego jak i obywatelskiego. Ataki cybernetyczne częstokroć dotyczą najmłodszych użytkowników Internetu przez co obserwujemy systematyczny wzrost popełnianych przestępstw na tym tle². Wielu użytkowników Internetu jest zanonimizowanych pod określonym adresem IP (Internet Protocol Address), przez co w razie popełnienia przestępstwa w szczególności na tle seksualnym w stosunku do dzieci znalezienie sprawcy jest bardzo utrudnione, jednak dzięki IP możliwe do wykrycia. Ochrona dzieci jest jednym z fundamentów ewoluującego prawa unii europejskiej, dlatego zasadnym jest podjęcie wskazanej tematyki.

Na samym wstępie warto przytoczyć pogląd wyrażony przez Cezarego Mika, który stwierdza, że pod względem podmiotowym dzieci są chronione w dość „skromny” sposób, natomiast UE chroni prawa przedmiotowe dzieci zgodnie z maksymą „Unia nie daje dzieciom praw, ale je chroni”³. Internet służy do przenoszenia praktycznie nieo-

¹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_statistics_at_regional_level/pl [dostęp: 4-04-2018].

² J. Żuk, M. Żuk, *Zagrożenia w cyberprzestrzeni a bezpieczeństwo jednostki*. „Rozprawy Społeczne” 2016, nr 3 (10), s. 71–77.

³ C. Mik, *Prawa dzieci w UE- aspekty prawno- traktatowe*, [w:] M. Potapowicz, M. Krauzowicz, P. Przybylski (red.), *Prawa dziecka po przystąpieniu do Unii Europejskiej, Materiały z konferencji Rzecznika Praw Dziecka*, Warszawa 2004, s. 33 i nast.

graniczonej ilość plików, które z jednej strony pełnią ważną rolę w życiu „młodego człowieka” - kształcą, z drugiej strony istnieje w cyberprzestrzeni tzw. „szara strefa”, która zawiera treści niedozwolone służące do manipulacji w szczególności młodego niedoświadczonego odbiorcę. Globalizujące się społeczeństwo, stwarza dużo więcej możliwości aniżeli te choćby sprzed 50 lat, jednak niesie ze sobą więcej pokus do bycia biernym lub czynnym podmiotem czynu zabronionego⁴.

Prawo Unii Europejskiej

Należy pamiętać o tym, że Unia Europejska do osiągnięcia swoich celów, jako narzędzie wykorzystuje między innymi kompetencje prawodawcze. W UE głównymi aktami prawnymi są rozporządzenia, dyrektywy oraz decyzje. Rozporządzenie jest wiążącym aktem prawnym. Musi być stosowane w całości na całym obszarze UE. Rozporządzenie w przypadku kolizji z aktem prawa krajowego ma pierwszeństwo⁵. Dyrektywy z kolei są aktami prawnymi, na podstawie których państwa członkowskie Unii Europejskiej wprowadzają przepisy do własnych porządków prawnych- implementują. Dyrektywa wiąże adresata w kontekście celu jaki ma być zrealizowany, natomiast metody wdrażania pozostawia państwu członkowskiemu do wyboru⁶. Decyzje wydawane są w stosunku do określonych podmiotów, do których są skierowane (może to być zarówno państwo jak i inny podmiot posiadający osobowość prawną). Ich indywidualny charakter kierkuje bezpośrednią stosowalnością. Ponadto wyróżniamy zalecenia i opinie, które są niewiążące. Dotyczą one głównie proponowanych kierunków działań czy też opinii i określonych rozwiązań modelowych. Brak za-

⁴ I. Urych, *Cyberbezpieczeństwo jak podstawa bezpiecznego państwa i społeczeństwa w XXI Wieku*, M. Górka (red.), Warszawa 2014, s. 93.

⁵ Z. M. Doliwa-Klepacki, *Integracja Europejska, Łączenie z uczestnictwem Polski w UE i Konstytucją dla Europy*, Białystok 2005, s. 108 i n.

⁶ *Ibidem*, s. 109.

stosowania do zaleceń i opinii nie wywołuje żadnych skutków prawnych⁷.

W omawianym zagadnieniu ze względu na złożoność prezentowanego zjawiska dokonano syntetycznej selekcji najważniejszych z perspektywy tematyki aktów prawnych UE.

Punktem wyjściem do rozważań nad podjętą problematyką jest odniesienie do ochrony praw dziecka zawarte w art. 24 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (*Charter of Fundamental Rights of the European Union*), który stanowi m. in. o tym, że we wszelkich sprawach dotyczących dzieci należy przede wszystkim uwzględniać interes dziecka⁸. Wskazany artykuł został w dużej mierze oparty na Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka z 20.11.1989 r., nawiązując do równych szans w rozwoju praw dziecka⁹, zarówno na poziomie procesu decyzyjnego, jak i implementacyjnego w odniesieniu do porządku krajowego. Komentowany przepis uczynił dziecko podmiotem autonomicznej ochrony stosunku prawnego względem praw przysługujących w rodzinie, a także co istotne wskazał je jako szczególny podmiot, który wymaga ochrony ze strony państw poprzez określone przepisy czy instytucje. Z szeroko pojętym interesem ochrony praw dzieci i młodzieży związane są zarówno instytucje prawa publicznego jak i prywatnego, co przemawia za występowaniem postaci otwartych klauzul w granicach objętych „najlepszym interesem małoletniego”¹⁰.

Warto wspomnieć, iż *prima facie*, prawa dziecka *expressis verbis* nie znajdują normatywnego „odbicia” w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, co nie zmienia faktu, iż z art. 8 EKPCz dotyczący poszano-

⁷ https://europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_pl [dostęp: 4-04-2018].

⁸ Karta Praw Podstawowych UE z dnia 7 grudnia 2000 r, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, C326/391; <https://eur-lex.europa.eu/> [dostęp: 4-04-2018].

⁹ Konwencja o Prawach Dziecka z 20.11.1989 r. (Dz. U. 1991, nr 120, poz. 526).

¹⁰ M. Freeman, *Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Article 3: *The Best Interests of the Child*, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden 2007, s. 26; P. Newell, M. Rosenbaum, *Taking Children Seriously: A Proposal for a Children's Rights Commissioner*, Calouste Gulbenkian Foundation, London 2000, s. 316–317.

wania życia rodzinnego należy wyinterpretować normę prawa szczególną (*lex specialis*) odnoszącą się do dzieci i młodzieży. Mowa tu mianowicie o poszanowaniu indywidualnej, jak i intymnej sfery jednostki, z którą związane jest funkcjonowanie w sieci¹¹.

Jednym z pierwszych aktów prawa Unii Europejskiej jest Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r., w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych, która to ustanawia ramy prawne urzeczywistniające możliwość pogodzenia wysokiego poziomu ochrony prywatności osób, ze swobodnym przepływem danych osobowych w Unii Europejskiej (UE). W tym celu dyrektywa ustala restrykcyjne ograniczenia w zakresie gromadzenia i wykorzystywania danych osobowych. Dyrektywa określała również obowiązek utworzenia w każdym państwie członkowskim krajowego niezależnego organu odpowiedzialnego za nadzór wszelkich czynności związanych z przetwarzaniem danych osobowych¹². Mimo, iż w 1995 r. Internet nie był używany tak powszechnie, jak ma to miejsce teraz, to wypada zaznaczyć, że już wtedy sygnalizowano konieczność zabezpieczenia newralgicznym danych osobowych w tym danych dzieci, które mogą stanowić źródło popełnianych przestępstw.

Warta podkreślenia jest Decyzja Rady Unii Europejskiej z dnia 29 maja 2000 r., w sprawie zwalczania pornografii dziecięcej w Internecie¹³. Mianowicie w art. 4 zawarto zobowiązanie do monitoringu rynku nowych technologii przez państwa członkowskie, tak aby rozwój technologiczny postępował przy równoczesnym utrzymaniu skuteczności

¹¹ A. Wróbel (red.), *Karta Praw Podstawowych. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 808 i nast.

¹² Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych Dz.U. L 281 z 23.11.1995, zmieniona Rozporządzeniem (WE) nr 1882/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 września 2003 r. dostosowujące do decyzji Rady 1999/468/WE przepisy odnoszące się do komitetów, które wspomagają Komisję w wykonywaniu jej uprawnień wykonawczych ustanowionych w instrumentach podlegających procedurze określonej w art. 251 Traktatu WE, (Dz.U. L 284 z 31.10.2003 r.).

¹³ Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich (2000/375/WSiSW).

walki z pornografią dziecięcą w Internecie w odniesieniu do ustawodawstwa, które gwarantuje ochronę dziecka. Co więcej, w art. 5 ww. decyzji określono wprost, iż państwa członkowskie współpracują z sektorem przemysłowym, produkujących „filtry” czy inne urządzenia służące do prewencyjnego wykrywania i zapobiegania rozpowszechniania materiałów z pornografią dziecięcą. Treść artykułu 2 przesądza o karnoprawnej odpowiedzialności osób popełniających przestępstwa związane z pornografią dziecięcą w Internecie. Przy skutecznym i szybkim reagowaniu na ww. przestępstwa, państwa członkowskie mają możliwość „wykorzystania” Interpolu i Europolu jako specjalistycznych jednostek gwarantujących profesjonalne i skuteczne podejście do ścigania sprawców.

Istotnym aktem chroniącym dzieci przed wszelkimi szkodliwymi treściami pornograficznymi jest Dyrektywa Parlamentu Europejskiego z 27 października 2011 roku, poparta Dyrektywą PE z 13 grudnia 2011 r., wprowadzająca uniwersalistyczne metody prewencyjne odnoszące się do ścigania przestępstw na tle seksualnym z nieletnimi¹⁴. Ponadto w związku ze wzrastającą liczbą stron służących do wykorzystywania naiwności dzieci celem ich wykorzystania, państwa członkowskie zobligowane są do blokowania ww. stron oraz ich usuwania, a następnie do ścigania w trybie prawno-karnym osób udostępniających treści na stronach jak i korzystających ze wskazanych stron. Dyrektywa w swoich założeniach zaleca by państwa członkowskie podejmowały działania zmierzające do prewencyjnego oddziaływania na tzw. „seks turystykę dziecięcą”, gdzie narzędziem w pozyskiwaniu dzieci jest Internet. Warto co uwzględnić założenie, stworzyć mechanizmy samoregulacji np. w postaci tzw. „znaków jakości” branży turystycznej, które eliminowałyby ten szkodliwy dla dzieci, jak i społeczeństwa proceder.

¹⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW.

W 2011 roku Komisja Europejska przedstawiła kompleksowy plan działań mający służyć ochronie praw dziecka. Jednym z filarów było i jest wdrożenie systemu mającego za cel zapewnienie bezpiecznego funkcjonowania dziecka w Internecie. Program nosi nazwę „Bezpieczny Internet”, a jego głównym zadaniem jest ochrona dzieci i młodzieży przed cyberprzemocą. Działania związane z programem mają na celu ograniczenie ilości niezgodnych z prawem treści znajdujących się w obiegu online oraz odpowiednie postępowanie wobec szkodliwych treści online, ze szczególnym uwzględnieniem dystrybucji materiałów przedstawiających wykorzystywanie dzieci, uwodzenie a także nękanie¹⁵. W odniesieniu do poruszonego problemu, Komisja Europejska rekomendowała administratorom portali społecznościowych podejmowanie działań zmierzających do rozwoju jak i zabezpieczenia polityki prywatności związanej z bezpieczeństwem dzieci i młodzieży w Sieci¹⁶. Ponadto do młodzieży skierowano apel pt. „zastanów się zanim umieścisz coś w sieci” mający skłonić do refleksji młodego użytkownika Internetu, jak potężną skarbnicą wiedzy jest Internet oraz kwestia sieciowego transferu danych czy informacji mogących posłużyć do popełnienia przestępstwa. W ramach wskazanego programu finansowane są organizacje pozarządowe, których celem statutowym jest działanie na rzecz poprawy bezpieczeństwa dzieci w Internecie. Szczególnie istotną sprawą wynikającą z omawianego projektu jest uruchomienie europejskiego numeru alarmowego 116 000, stworzonego na potrzeby zgłoszeń, które dotyczą dzieci znajdujących się w niebezpieczeństwie.

Zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 12 sierpnia 2013 r., wdrożono program mający na celu ochronę min. dzieci, które są ofiarami grup przestępczych posługujących się prawdziwymi tożsamościami innych osób. Istotne z punktu

¹⁵ Wniosek decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady UE w sprawie ustanowienia wieloletniego wspólnotowego programu ochrony dzieci korzystających z Internetu oraz innych technologii komunikacyjnych z 27.02.2008 r.

¹⁶ <http://www.saferinternet.pl/pl/home/program-saferinternet-w-polsce> [dostęp: 4-04-2018].

użyteczności wskazanej dyrektywy jest lepsza współpraca wymiarów sprawiedliwości państw UE będących gwarantem realizacji ochrony prewencyjnej jak i nieuchronności sankcji wynikających z niniejszej dyrektywy¹⁷. Celem niniejszego aktu prawnego, co wskazano w preambule jest zbliżenie prawa karnego państw członkowskich w sprawach ataków na systemy informatyczne. Dyrektywa inklinuje by państwa członkowskie UE tworzyły skuteczne systemy informatyczne przeciw kradzieżom tożsamości, co w kontekście funkcjonowanie młodych użytkowników w sieci ma bardzo negatywne oddziaływanie. Warto co podkreślają zapisy dyrektywy by stworzyć kompleksowy, horyzontalny instrument unijny zabezpieczający dobro małoletniego¹⁸.

Jeszcze do niedawna przepisy o ochronie danych osobowych nie regulowały kwestii związanej z przetwarzaniem danych osobowych małoletnich w szerokim zakresie. Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r., w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE, stwierdzono wprost, że: „Szczególnej ochrony danych osobowych wymagają dzieci, gdyż mogą one być mniej świadome ryzyka, konsekwencji, zabezpieczeń i praw przysługujących im w związku z przetwarzaniem danych osobowych. Taka szczególna ochrona powinna mieć zastosowanie przede wszystkim do wykorzystywania danych osobowych dzieci do celów marketingowych lub do tworzenia profili osobowych lub profili użytkownika oraz do zbierania danych osobowych dotyczących dzieci, gdy korzystają one z usług skierowanych bezpośrednio do nich¹⁹. Niniejsza dyrek-

¹⁷ F. Radoniewicz, *Odpowiedzialność karna za hacking i inne przestępstwa przeciwko danym komputerowym i systemom informatycznym*, Warszawa 2016, s. 256.

¹⁸ A. Golonka, *Cyberprzestępczość – międzynarodowe standardy zwalczania zjawiska a polskie regulacje karne*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2016, nr 1 (18), s. 80 i nast.

¹⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem

tywa „idzie z duchem czasu” i dotyczy głównie możliwości zakładania przez dzieci i młodzież kont w portalach społecznościowych np. Facebook, Instagram, Twitter, Snapchat itp., gdzie informacje zawarte w regulaminach częstokroć naruszają politykę prywatności, a dziecko, które nie ukończy co najmniej 13 lat (w zależności od danego państwa członkowskiego), nie może bez zgody rodziców/opiekuna prawnego wyrazić aprobaty na wykorzystanie i przetwarzanie danych osobowych. Konta ww. serwisach stanowią dziś globalne źródło informacji, co wpływa na bezpieczeństwo dzieci i młodzieży²⁰.

Newralgicznym obszarem związanym z cyberbezpieczeństwem jest rozwój telewizji internetowej. Dzięki szybkim łączom sieciowych każdy potencjalny użytkownik Internetu ma możliwość oglądania programów telewizyjnych, czy też internetowych. Aktem prawnym regulującym funkcjonowanie sektora audiowizualnego jest Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady [EWG] 89/552 z 3.10.1989 r., w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych), która de facto została zmieniona dyrektywą Rady i Parlamentu Europejskiego (WE) 97/36 z 30.6.1997 r. Szczególnie istotny z punktu omawianego zagadnienia jest art. 22, który zobowiązuje państwa członkowskie by nadawcy programów telewizyjnych nie emitowali treści, które zawierają pornografię, czy niczym nieuzasadnioną przemoc w trosce o dobro małoletnich użytkowników sieci. Prezentowane treści nie mogą szkodzić rozwojowi umysłowemu, fizycznemu czy moralnemu dzieci, które w dobie powszechnego Internetu mają możliwość dostępu do ww. treści²¹.

danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE.

²⁰ P. Litwiński P (red), P. Barta., M. Kawecki, *Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych. Komentarz*, Warszawa 2018.

²¹ A. Wróbel (red.), *Karta Praw Podstawowych. Komentarz*, Warszawa 2013 – System informacji prawne, Legalis/el [dostęp 4-04-2018].

6 lipca 2016 r., staraniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1148 uchwalono Dyrektywę w sprawie środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu bezpieczeństwa sieci i systemów informatycznych na terytorium Unii²² (Network and Information Security Directive -NIS). Dyrektywa jest objęta klauzulą implementacji w ciągu 21 miesięcy (do 9 maja 2018 r.). Jej najważniejszymi założeniami jest wdrożenie określonych standardów bezpieczeństwa w kluczowych sektorach gospodarki państwa. NIS w odniesieniu do infrastruktury cyfrowej dotyczy min. internetowych platform handlowych, wyszukiwarek internetowych i usług przetwarzania w chmurze²³. Dyrektywa wprowadza obowiązek sprawdzenia gotowości i współpracy Państw Członkowskich w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa sieci i systemów informatycznych, poprzez symulację w czasie rzeczywistym. „Gotowość bojowa” jest jednym z najważniejszych czynników warunkujących bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni, bez odpowiedniego przygotowania systemowego, ochrona najmłodszych użytkowników Internetu jest niewystarczająca.

Ponadto co wynika z treści dyrektywy zwiększono kompetencje ENISy, która jako organ koordynujący ma za zadanie budowę zespołów narodowych, zapewniających ochronę w cyberprzestrzeni. W Polsce powołano do życia Narodowe Centrum Cyberbezpieczeństwa z siedzibą w Warszawie przy ulicy Kolskiej²⁴.

Wartą zaakcentowania kwestią z punktu widzenia omawianego zagadnienia jest Sprawozdanie Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Rady z dnia 2 marca 2017 r., dotyczące zreferowania prac na stworzeniem rzeczywistej i skutecznej

²² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1148 z dnia 6 lipca 2016 r. w sprawie środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu bezpieczeństwa sieci i systemów informatycznych na terytorium Unii (Dz.U. L 194 z 19.07.2016, s. 1-30).

²³ <http://www.cyberdefence24.pl/406852,dyrektywa-nis-czyli-nowe-zasady-ochrony-informacji-krytycznych> [dostęp: 19-06-2017].

²⁴ https://mc.gov.pl/files/strategia_cyberbezpieczenstwa_rzeczypospolitej_polskiej_na_lata_2017-2022 [dostęp: 4-04-2018].

unii bezpieczeństwa²⁵. Sprawozdanie związane jest min. z ochroną dzieci, doświadczającej przemocy, której źródłem jest Internet. Dokument jednoznacznie precyzuje wytyczną, która zobowiązuje państwa członkowskie do stworzenia normatywnych podstaw zawartych w aktach prawnych na poziomie krajowym.

W 2017 roku, w związku z narastającym zagrożeniem cyberbezpieczeństwa Komisja Europejska przy pomocy Rady Europejskiej zaproponowała wdrożenie pakietu reformatorskiego, który unifikowałby regulacje prawne państw członkowskich UE. Głównym filarem ww. reformy jest Dyrektywa NIS z 6 lipca 2016 r.²⁶, polegająca na stworzeniu struktur agencji UE ds. cyberbezpieczeństwa oraz wprowadzeniu ogólnounijnych systemów certyfikacji cyberbezpieczeństwa. Należy uznać za dobre rozwiązanie by do grudnia 2018 roku ustawodawstwa porządków krajowych UE wskazały kluczowych operatorów usług internetowych dzięki czemu nastąpi większa transparentność rynkowa, co wpłynie na poprawę bezpieczeństwa w sieci.

Podsumowanie

Unia Europejska jako nowoczesny podmiot prawa międzynarodowego musi reagować w kwestiach dotyczących bezpieczeństwa cybernetycznego dzieci, co ma istotne znaczenie dla funkcjonowania społeczeństwa cyfrowego UE (jednolity rynek cyfrowy) jak i skuteczności pociągnięcia sprawców przestępstw do odpowiedzialności. Ratio legis wskazanych rozwiązań instytucjonalnych jest ochrona użytkowników sieci, którymi w dużej mierze są osoby niepełnoletnie uczestniczące w życiu „social mediów”.

²⁵ Sprawozdanie Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Rady z dnia 2 marca 2017 r., dotyczące zreferowania prac na stworzeniem rzeczywistej i skutecznej unii bezpieczeństwa COM (2017) 203 final.

²⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1148 z dnia 6 lipca 2016 r. w sprawie środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu bezpieczeństwa sieci i systemów informatycznych na terytorium Unii (Dz.U. L 194 z 19.07.2016, s. 1–30).

Reasumując dorobek UE warto podkreślić, iż, szeroko rozumiana ochrona życia rodzinnego obywateli państw Unii Europejskiej jest istotnym elementem w rozwoju wspólnego rynku usług cyfrowych, co w komplementarny sposób dopełnia treść swobód wynikających z traktatów (m. in. prawa do edukacji, dostępu do opieki zdrowotnej czy też pomocy społecznej).

Prawodawstwo UE musi wybiegać w przyszłość, tak by dziecko w Internecie nie pozostawało bezbronne w związku z rozwojem nowych technologii. Polityka w zakresie cyberbezpieczeństwa poszczególnych krajów członkowskich znacznie się różni, co prowadzi do istnienia poważnych luk systemowych (m. in. w zabezpieczeniach systemów informatycznych). Proces wdrażania rozwiązań ewoluuje w związku z okresem implementacji wspomnianej Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1148 z dnia 6 lipca 2016 r., w sprawie środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu bezpieczeństwa sieci i systemów informatycznych na terytorium Unii²⁷.

Warto by na poziomie zarówno instytucjonalnym jak i normatywnym zaistniała synergia systemowa np. poprzez unormowanie kwestii wspieranie sektora bankowego i firm obsługujących karty kredytowe w zwalczaniu wykorzystywania kart kredytowych do zakupu zdjęć pornograficznych dzieci i młodzieży w Internecie²⁸. Pierwszym krokiem w kierunku zmian jest ogłoszony plan działania obejmujący zawiązanie pierwszego europejskiego partnerstwa publiczno-prywatnego w dziedzinie cyberbezpieczeństwa. UE zainwestuje w to partnerstwo 450 mln euro, w ramach swojego programu w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont 2020”²⁹.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Komunikat Komisji Europejskiej z 4 lipca 2006 r. – W kierunku strategii UE na rzecz praw dziecka COM (2006) 367 wersja ostateczna – nieopublikowany w Dzienniku Urzędowym.

²⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2321_pl.htm Komisja Europejska - komunikat prasowy: Komisja podpisuje porozumienie w sprawie cyberbezpieczeństwa i zwiększa wysiłki w celu zwalczania zagrożeń cybernetycznych. [dostęp: 4-04-2018 r.].

Właściwym kierunkiem powinno być zaakceptowanie przez wszystkie państwa UE stosowania nowego protokołu (IPv6), gdyż pozwala on na przydzielenie jednego użytkownika na adres IP, dzięki czemu organy ścigania będą miały większe spektrum możliwości do działań prewencyjnych, jak i zatrzymania osób łamiących prawo. Komisja Europejska już częściowo stosuje *de facto* zapisy protokołu w szczególności w odniesieniu do zamówień publicznych czy finansowania badań ze środków UE.

Skuteczna unia bezpieczeństwa to taka, która poza zabezpieczeniem prawnym, jak i faktycznym w świecie rzeczywistym, podejmuje działania zaradcze, by Internet w jak najmniejszym stopniu był źródłem popełniania przestępstw z udziałem małoletnich. Ponadto szacuje się, że cyberataki kosztują światową gospodarkę 400 mld euro rocznie, co powinno kierkować działania danych państw na konceptualizację oraz „uszczelnianie” systemu. Prowadząc dyskurs dotyczący dzieci i młodzieży należy pamiętać poza konstrukcjami prawnymi o aspektach aksjologicznych, istocie i dorobku ludzkości jaki „niesie” ze sobą rozwój społeczeństwa informacyjnego a także o tym, że dzieci nie są „niewidzialne” w sieci i pozostawiają wiele cennych informacji, które mogą zostać wykorzystane przeciw nim³⁰.

Bibliografia:

- Barta. P., Kawecki M., *Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych. Komentarz*, Litwiński P (red), Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2018.
- Chałubińska-Jentkiewicz K., Karpiuk M., *Prawo nowych technologii. Wybrane zagadnienia*, Wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Doliwa-Klepacki Z. M., *Integracja Europejska, Łączenie z uczestnictwem Polski w UE i Konstytucją dla Europy*, Wyd. Temida 2, Białystok 2005.

³⁰ K. Chałubińska-Jentkiewicz, M. Karpiuk, *Prawo nowych technologii. Wybrane zagadnienia*, Warszawa 2015, s. 351 i nast.

- Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych Dz.U. L 281 z 23.11.1995, zmieniona Rozporządzeniem (WE) nr 1882/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 września 2003 r. dostosowujące do decyzji Rady 1999/468/WE przepisy odnoszące się do komitetów, które wspomagają Komisję w wykonywaniu jej uprawnień wykonawczych ustanowionych w instrumentach podlegających procedurze określonej w art. 251 Traktatu WE, (Dz.U. L 284 z 31.10.2003 r.).
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1148 z dnia 6 lipca 2016 r. w sprawie środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu bezpieczeństwa sieci i systemów informatycznych na terytorium Unii (Dz.U. L 194 z 19.7.2016, s. 1-30).
- Freeman M., *Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child, Article 3: The Best Interests of the Child*, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden 2007.
- Golonka A., *Cyberprzestępczość – międzynarodowe standardy zwalczania zjawiska a polskie regulacje karne*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2016 r., nr 1 (18).
- http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Population_statistics_at_regional_level/pl [dostęp: 4-04-2018].
- https://europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_pl. [dostęp: 4-04-2018].
- https://mc.gov.pl/files/strategia_cyberbezpieczenstwa_rzeczypospolitej_polskiej_na_lata_2017-2022 [dostęp: 4-04-2018].
- Karta Praw Podstawowych UE z dnia 7 grudnia 2000 r, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, C326/391. <https://eur-lex.europa.eu/> [dostęp: 4-04-2018].
- Karta Praw Podstawowych komentarz, A. Wróbel (red.), Warszawa 2013 – System informacji prawne, Legalis [dostęp 4-04-2018].
- Komunikat Komisji Europejskiej z 4 lipca 2006 r. – W kierunku strategii UE na rzecz praw dziecka COM (2006) 367 wersja ostateczna – nieopublikowany w Dzienniku Urzędowym].

- http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2321_pl.htm Komisja Europejska – komunikat prasowy: Komisja podpisuje porozumienie w sprawie cyberbezpieczeństwa i zwiększa wysiłki w celu zwalczania zagrożeń cybernetycznych. [dostęp: 4-04-2018 r.].
- Konwencja o Prawach Dziecka z 20.11.1989 r. (Dz. U. z 1991, nr 120, poz. 526).
- Mik C., *Prawa dzieci w UE- aspekty prawno-traktatowe*, [w:] M. Potapowicz, M. Krauzowicz, P. Przybylski (red.), *Prawa dziecka po przystąpieniu do Unii Europejskiej*, Materiały z konferencji Rzecznika Praw Dziecka, Warszawa 2004.
- Newell P., M. Rosenbaum, *Taking Children Seriously: A Proposal for a Children's Rights Commissioner*, Calouste Gulbenkian Foundation, London 2000.
- Radoniewicz F., *Odpowiedzialność karna za hacking i inne przestępstwa przeciwko danym komputerowym i systemom informatycznym*, Wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE.
- Urych I., *Cyberbezpieczeństwo jak podstawa bezpiecznego państwa i społeczeństwa w XXI Wieku*, M. Górka (red.), Warszawa 2014.
- Sprawozdanie Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Rady z dnia 2 marca 2017 r., dotyczące zreferowania prac na stworzenie rzeczywistej i skutecznej unii bezpieczeństwa COM (2017) 203 final.
- Wniosek decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady UE w sprawie ustanowienia wieloletniego wspólnotowego programu ochrony dzieci korzystających z Internetu oraz innych technologii komunikacyjnych z 27.02.2008 r. <http://www.saferinternet.pl/pl/home/program-saferinternet-w-polsce> [dostęp: 4-04-2018].
- Wróbel A., *Karta Praw Podstawowych- komentarz*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2013.
- Żuk J., Żuk M., *Zagrożenia w cyberprzestrzeni a bezpieczeństwo jednostki*, „Rozprawy Społeczne” 2016 r., nr 3 (10).